

SEKRETARIJAT ZA ZAŠTITU PRIRODNE I KULTURNE BAŠTINE
OPŠTINA KOTOR

NACRT

**PROGRAM ZAŠTITE I OČUVANJA PODRUČJA KOTORA
ZA 2018. GODINU**

KOTOR, NOVEMBAR 2017. GODINE

UVOD

Područje Kotor je, zbog svojih izuzetnih univerzalnih prirodnih i kulturnih vrijednosti, 1979. godine upisano na Listu svjetske baštine UNESCO, a zbog posljedica katastrofalnog zemljotresa iste godine upisano je i na Listu svjetske baštine u opasnosti.

Radi posebne brige o području Kotor, 1991. godine donesen je Zakon o obnovi spomeničkog područja Kotor («Sl. list RCG» broj 47/91), kojim su utvrđene njegove granice, režim i mjere zaštite i očuvanja.

Dugotrajnim i kontinuiranim aktivnostima na obnovi područja Kotor značajno su sanirane posljedice katastrofalnog zemljotresa, što je uslovalo da se ovo kulturno i prirodno dobro 2003. godine skine sa Liste svjetske baštine u opasnosti.

Zakon o obnovi spomeničkog područja Kotor umnogome je doprinio očuvanju kulturnih vrijednosti Kotor. Međutim, nakon novog Ustava i novih zakona kojima je uređena zaštita kulturnih dobara, zaštita prirode i životne sredine, uređenje prostora i izgradnja građevinskih objekata, uslijedila je potreba za izradom novog Zakona koji će se baviti zaštitom područja Kotor. S tim u vezi, 2013. godine, usvojen je Zakon o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotor ("Službeni list Crne Gore, broj 56/13").

Posebna zaštita Područja Kotor uspostavlja se radi očuvanja njegove izuzetne univerzalne vrijednosti, kao dijela svjetske prirodne i kulturne baštine, trajnog očuvanja autentičnih prirodnih, istorijskih, urbanističko-arhitektonskih, ambijentalnih, umjetničkih, estetskih i pejzažnih vrijednosti, obezbjeđivanja uslova za održivi razvoj i korišćenje, prezentacije i stručne i naučne valorizacije. Svaki od navedenih ciljeva ima suštinski značaj za definisanje režima i mjera zaštite koje treba sprovesti prije ili prilikom preduzimanja bilo kakvih radnji i aktivnosti kojim se mogu ugroziti zaštićene vrijednosti ovog specifičnog prostora ili pojedinih njegovih dijelova.

Skupština Opštine Kotor, na osnovu Člana 20. navedenog Zakona, propisuje obavezu da pravna i fizička lica plaćaju ekonomsku naknadu za ekonomsko iskorišćavanje kulturnih dobara na području Kotor.

U vezi sa tim Skupština je 2014. godine donijela Odluku o naknadi za ekonomsko iskorišćavanje kulturnih dobara ("Službeni list Crne Gore - Opštinski propisi", broj 29/14). Po članu 10 Odluke sredstva od naknade se koriste u skladu sa Programom zaštite i očuvanja područja Kotor koji donosi Skupština Opštine Kotor na predlog Sekretarijata za zaštitu prirodne i kulturne baštine (u daljem tekstu Program).

Programom za 2018. godinu podržani su projekti iz oblasti kulturne baštine, koji su od izuzetnog značaja za očuvanje kulturne baštine Opštine Kotor.

I.

Naziv projekta: IZRADA PROJEKTA I RESTAURACIJA ROMANO GOTIČKIH VRATA NA GURDIĆU

Nosilac projekta: Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 10.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Kompleks južnih gradska vrata – tzv. Vrata od Gurdića predstavljaju jedan od 3 ulaza u Stari grad Kotor u priobalnom dijelu bedema i nalazi se neposredno iznad izvora Gurdić. Kompleks se sastoji od 3 kapije iz različitih vremenskih epoha, što svjedoči o važnosti odbrane grada sa južne strane.

Spoljšnja kapija je iz pozno-mletačkog perioda (kraj 18. vijeka) i sastoji se od utvrđenih bočnih zidova i podiznog mosta. Unutrašnja kapija se pripisuje jednom od poznatih mletačkih renesansnih arhitekata iz porodice Sanmicheli.

Srednja kapija predstavlja nastariji dio kompleksa Južnih gradskih vrata, kao i jedan od najstarijih dijelova kotorskih bedema i datuje se u period 14-15 vijeka. Čine je visoki odbrambeni zid prema izvoru Gurdić i romanička kapija prema jugu. Tokom 2004 i 2005. godine izvršena su arheološka i arhitektonska istraživanja kompleksa, izrađen konzervatorski projekat i izvršena restauracija romaničkog dijela.

Tokom istraživanja, u središnjem dijelu odbrambenog zida prema izvoru Gurdić, otkriveni su zazidani ostaci tzv. tajnih vrata, kao i konzolna kamena platforma. S obzirom na starost ovog dijela bedema, otvor se može datovati u romano-gotički period. Slična tajna vrata postoje na još 2 mjesta duž kotorskih bedema. Ova vrata obično su služila za pretovar robe direktno iz barki, ali i kao ulaz i izlaz iz grada u slučajevima kada nije bilo bezbjedno spuštati most ili otvarati veliku kapiju.

Kako tokom prethodnih restauratorskih radova nije bilo dovoljno sredstava za rekonstrukciju ovih vrata, otvor vrata je privremeno zaštićen kovanom rešetkom.

Da bi se restaurirala tajna vrata na Gurdiću, potrebno je izvršiti istraživanja i izraditi Konzervatorski projekat kojim će se definisati svi elementi vrata.

Nakon dobijanja saglasnosti na projekat od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara – Područna jedinica Kotor, biće moguće pristupiti izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova.

Sredstva potrebna za rekonstrukciju tajnih vrata iznose 10.000 €.

II.

Naziv projekta: : IZRADA PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA REKONSTRUKCIJU MEHANIZMA ZA MOST NA GURDIĆU

Nosilac projekta: Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 2.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Na južnom vrhu trougaonog prostora urbanog jezgra Kotora, smještena ispod strme stijene brijega Sveti Ivan a iznad podmorskog izvora Gurdića, stoje Južna Vrata grada, zvana takođe i Vrata od Šuranja ili Vrata od Gurdića. Ova vrata su jedina veza sa predgrađem prema jugu i jedini izlaz nekadašnje glavne ulice Grada što je išla od Sjevernih do Južnih vrata. Ovaj strateški važan ulaz nije imao samo jedna vrata, već je bio zaštićen sistemom troja vrata iz raznih vremena gradnje.

Najmlađi je bio spoljni ulaz koga sačinjavaju jedan solidan zid i dva pilastra sa piramidalnim kapitelima, kakvi su se zidali u venecijanskim tvrđavama početkom 18. vijeka. U gornjem dijelu pilona su dva otvora sa željeznim točkovima za lance kojima se dizao pokretni most iznad grotla Gurdića, prekidajući tako svaku vezu sa podgrađem Šuranj. Originalni pokretni most je bio izrađen od drveta, a sada je provizorno postavljen.

Sredstva potrebna za realizaciju ovog projekta su 2.000 €.

III.

Naziv projekta: REKONSTRUKCIJA MEHANIZMA ZA MOSTA NA GURDIĆU

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 22.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Na osnovu projekta planirati se sledeći radove:

- Izrada – adaptacija mehanizma zupčanika za podizanje mosta
- Izrada potrebnog broja stubića kao nosača nove ograde
- Izrada nedostajuće stope na kraju lanca
- Nabavka i montaža dovoljnog broja hrastovih konzerviranih pragova kao podnica pristupa i mosta
- Pričvršćenje stopa lanaca na odgovarajuća mjesta
- Montaža stubića i izrada ograde

Sredstva potrebna za realizaciju ovog projekta su 22.000 €.

IV.

Naziv projekta: IZRADA KONZERVATORSKOG PROJEKTA ZAŠTITE I PREZENTACIJE FRANJEVAČKOG GROBLJA NA GURDIĆU

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 7.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Prvi značajni franjevački samostan u Kotoru podigla je kraljica Jelena de Kurten (Anžujaska) 1286. godine na Gurdiću. U sklopu samostana nalazilo se i groblje. Na cijelom Jadranu ovo je jedinstveno groblje, na kome su u srednjem vijeku sahranjivani plemići i zanatlije Kotora, sa finim, raskošnim kamenim pločama. Taj život koji je u gradu tekao prije četiri vijeka, zapisan u istorijskim podacima i ugrađen u objektima grada, zapravo je preslikan ovdje, na samostanskom groblju. Lokalitet na Gurdiću 1956. je slučajno otkriven prilikom započetog iskopa za zgradu nove Pošte. Njegovi ostaci danas čine arheološki kompleks koji je upotpunosti nezaštićen, devastiran, a za vrijeme velikih kiša pod vodom, kao i Campo Santo ili Sveto polje, kotorsko srednjevjekovno groblje koje se nalazi uz srušeni samostan.

2009. godine su počela reviziona istraživanja i preventivna zaštita. Projekat finansirala Ambasada Sjedinjenih Američkih Država.

U skladu sa već izrađenim idejnim rješenjem, izraditi konzervatorski projekat zaštite i prezentacije arheološkog lokaliteta (I faza)

Stavljanje tunela u funkciju info punkta (prodaja publikacija i suvenira), stavljanje zaštitne transparentne ograde u visini od 120 cm, postavljanje kapije u pravcu crkve, informativni pano gdje će se crtežom prikazati šta lokalitet predstavlja i sadrži, drvena platforma koja služi da se uđe u lokalitet da se ne hoda po njemu, adekvatna rasvjeta (4 reflektora), obezbijediti vodiča preko ljeta iz Muzeja. Takođe potrebno je uraditi hidrološke analize o mogućnostima zaštite lokaliteta od podzemnih voda.

Potrebna sredstva za navedene radove iznose 7.000 €.

V.

Naziv projekta: IZVOĐENJE RADOVA PREDVIĐENIH KONZERVATORSKIM PROJEKTOM ZAŠTITE I PREZENTACIJE FRANJEVAČKOG GROBLJA NA GURDIĆU

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 43.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Na osnovu konzervatorskog projekta potrebno je realizovati predviđene radove kako bi se ovo vrijedno arheološko nalazište na pravi način zaštitilo i prezentovalo javnosti.

VI.

Naziv projekta: IZRADA PROJEKTA I RADOVI NA UREĐENJU DIJELA ŠETNE STAZE UNUTAR BEDEMA – OD ŠKALJARSKE PJACE DO TVRĐAVE SV IVAN

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 100.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Bedemi Kotora predstavljaju vrijednost vrlo visokog ranga i jedan su od značajnih vizuelnih repera koji su doprinijeli upisu na Listu svjetske kulturne baštine.

Predmetni potez ugrožen je bujicama, erozijom zemljišta, korovom i nebrigom, a pri tom ga učestalo koriste mještani i turisti pa je i aspekt bezbjednosti ljudi upitan.

S obzirom da je Ministarstvo kulture svojim Programom predvidjelo uređenje šetne staze od sjevernih gradskih vrata do crkve Gospe od zdravlja, smatramo da je cjelishodno istovremeno urediti i ovaj pravac.

Potrebna sredstva za navedene radove iznose 100.000 €.

VII.

Naziv projekta: IZRADA STUDIJE ZAŠTITE I REVITALIZACIJE ŠPILJARA

Nosilac projekta: Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 25.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Špiljari se nalaze na nadmorskoj visini 636 m, a do njega se stiže starim putem - serpentinama koje je napravila Austrougarska monarhija, kako bi povezala zaleđe Crne Gore sa Kotorom, tada u sastavu Austrougarske monarhije. Tim putem su dolazile karavane sa mazgama iz Crne Gore na kotorski pazar u Tabačinu.

Selo je praktično skoro napušteno sa velikim brojem oronulih kuća i crkvom koja nije ništa u boljem stanju.

Da bi se revitalizovalo seosko naselje Špiljari potrebno je izraditi urbanistički projekat. Preduslov za izradu UP Špiljara je izrada Studije zaštite i revitalizacije kao bazne studije za izradu Plana.

Smatramo da su Špiljari do sada bili neopravdano zanemareni imajući u vidu istorijat, poziciju i sadržaje Špiljara. Revitalizacijom Špiljara i taj dio graditeljskog nasljeđa bio bi sačuvan od zuba vremena, što bi svakako imalo pozitivan efekat na turističku ponudu i omogućila bi se dispezijska posjetilaca bedema.

Sredstva potrebna za izradu Studije zaštite i revitalizacije Špiljara iznose 25.000 €.

VIII.

Naziv projekta: IZRADA PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA OBNOVU PALATE VISKOVIĆ

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 27.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Kompleks je formiran sukcesivnom gradnjom u periodu od XV do kraja XIX vijeka. Barokna palata predstavlja jedan od najznačajnijih kompleksa stambene arhitekture grada. Arhitektonska organizacija kule predstavlja izuzetno značajan spomenik za proučavanje načina života i funkcionisanje odbrambenog sistema Perasta kroz period od više stoljeća. Kompleks predstavlja legat porodice Visković gradu Kotoru. Od zemljotresa 1979. godine palata je ostala bez funkcije i izložena je propadanju.

Po UP Perast - Kompleks Visković namjenjen je za centralne djelatnosti, što podrazumjeva smještaj centralnih institucija privrede, uprave i kulture, kao i poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti.

Sredstva potrebna za izradu projektne dokumentacije za obnovu ove palate su 27.000 €.

IX.

Naziv projekta: : RESTAURACIJA STARIH MATIČNIH KNJIGA KOTORA

Nosilac projekta: Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 5.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Prve matične knjige krštenih (rođenih), vjenčanih i umrlih u Evropi se javljaju u 14 vijeka. Danas su rariteti u svjetskim razmjerama i predstavljaju prvorazredni arhivski izvor za multi-disciplinarna istorijska istraživanja, a posebno demografska. Najstarije matične knjige u Crnoj Gori su u posjedu Katoličke crkve i potiču iz početka 17 vijeka.

Kotorske matične knjige predstavljaju Evropski prosjek po vremenu nastanka, te zaslužuju brigu i pažnju u pogledu njihove neophodne restauracije.

Sredstva potrebna za restauraciju 10 najugroženijih matičnih knjiga Kotora iznose 5.000 €.

X.

Naziv projekta: ZAMJENA STOLARIJE NA PALATI BUJOVIĆ (10 duplih balkonskih vrata), IZRADA OGRADE NA TERASI ANEKSA MUZEJA I UREĐENJE PROSTORA MUZEJA

Nosilac projekta: OJU Muzej Kotor

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 20.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Na palati Bujović, zbog dotrajalosti potrebno je zamjeniti postojeću fasadnu stolariju – 10 duplih balkonskih vrata. Na postojećoj terasi aneksa muzeja neophodno je postaviti ogradu prema uslovima Uprave za zaštitu kulturnih dobara.

XI.

Naziv projekta: RESTAURACIJA SLIKA I KNJIGA IZ DEPOA MUZEJA GRADA PERASTA

Nosilac projekta: OJU Muzej Kotor

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 10.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Za radove na restauraciji knjiga i slika iz depoa Muzeja koje će izvesti stručno osoblje zaposleno u Muzeju potrebno je obezbjediti materijal u iznosu od 10.000 €

XII.

Naziv projekta: REKONSTRUKCIJA GLAVNE GRADSKE PIJACE

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 80.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Prema pribavljenim konzervatorskim uslovima uraditi projekat rekonstrukcije krovnog pokrivača, instalacija i drugih radova potrebnih da se zadovolje važeći propisi za prodaju prehrambenih proizvoda.

XIII.

Naziv projekta: IZRADA PROJEKTA REKONSTRUKCIJE CRKVE SV. VIĆENCA U ŠKALJARIMA

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 8.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Crkvu Svetog Vićenca je početkom XIX. stoljeća podigla kotorska porodica Zifra u sklopu svoje kuće. U crkveni oltar su bili ugrađeni djelovi oltara Gospe od Anđela, koji je kasnije preseljeni u Perast. Crkva je godinama zapuštena i u lošem stanju. Da bi se pristupilo radovima na sanaciji objekta potrebno je pribaviti konzervatorske uslove i uraditi projekat rekonstrukcije.

XIV.

Naziv projekta: KONZERVATORSKI PROJEKAT BEDEMA (I faza)

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 50.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Nakon izvršenog snimanja postojećeg stanja bedema potrebno je pristupiti izradi konzervatorskog projekta rekonstrukcije dijela bedema koji je najviše ugrožen.

XV.

Naziv projekta: IZVOĐENJE RADOVA NA SANACIJI BEDEMA PREMA KONZERVATORSKOM PROJEKTU (I faza)

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 300.000 €

Rok: 2018. godina

XVI.

Naziv projekta: KONZERVATORSKI PROJEKAT BEDEMA - GURDIĆ – GLAVNA GRADSKA VRATA

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 15.000 €

Rok: 2018. godina

Obrazloženje: Nakon izvršenog snimanja postojećeg stanja bedema potrebno je pristupiti izradi konzervatorskog projekta rekonstrukcije dijela bedema od Gurdića do Glavnih gradskih vrata.

Sredstva potrebna za izradu ovog projekta iznose 15.000 €.

XVII.

Naziv projekta: IZVOĐENJE RADOVA NA UREĐENJU ŠETNE STAZE OD GURDIĆA DO STARE LJETNJE POZORNICE

Nosilac projekta: Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

Potrebna sredstva za 2018. godinu: 175.000 €

Rok: 2018. godina

REKAPITULACIJA

1. Izrada projekta i restauracija romano gotičkih vrata na Gurdiću	10.000 €
2. Izrada projek. dokumentacije za rekonst. mehanizma za most na Gurdiću	2.000 €
3. Rekonstrukcija mehanizma za most na Gurdiću	22.000 €
4. Izrada konz. projekta zaštite i prezentacije franjevačkog groblja na Gurdiću	7.000 €
5. Izvođenje radova predviđenih konz.projektom zaštite i prezentacije franjevačkog groblja na Gurdiću	43.000 €
6. Izrada projekta i radovi na uređenju dijela šetne staze unutar bedema – od škalske pjece do tvrđave Sv. Ivan	100.000 €
7. Izrada studije zaštite i revitalizacije Špiljara	25.000 €
8. Izrada projektne dokumentacije za obnovu palate Visković	27.000 €
9. Restauracija starih matičnih knjiga Kotora	5.000 €
10. Zamjena stolarije na palati Bujović (10 duplih balkonskih vrata), izrada ograde na terasi aneksa muzeja i uređenje prostora muzeja	20.000 €
11. Restauracija slika i knjiga iz depoa muzeja grada Perasta	10.000 €
12. Rekonstrukcija glavne gradske pijace	80.000 €
13. Izrada projekta rekonstrukcije crkve Sv. Vićenca u Škaljarima	8.000 €
14. Konzervatorski projekat bedema (I faza)	50.000 €
15. Izvođenje radova na sanaciji bedema prema konzervatorskom projektu (I faza)	300.000 €
16. Konzervatorski projekat bedema - Gurdić – Glavna gradska vrata	15.000 €
17. Izvođenje radova na uređenju šetne staze od Gurdića do stare ljetnje pozornice	175.000 €
	899.000 €

Napomena: Program zaštite i očuvanja područja Kotora realizovaće se sredstvima od naknade za ekonomsko iskorišćavanje kulturnih dobara ostvarene u 2017. godini (cca 500.000 €), a ostalo iz drugih stavki predviđenog budžeta Opštine.

ZAKLJUČAK

Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine smatra da će ulaganje u svih jedanaest navedenih projekata biti od izuzetne važnosti za zaštitu kulturne baštine na teritoriji Opštine Kotor.

Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine

SEKRETARKA

Bojana Petković